

 Zprava.md

LSI vektorový model

Semestrální práce na **BI-VWM** LS 2020

Vypracoval: *Petr Hasman a Tomáš Kalabis*

Zadání

Cílem projektu je implementace LSI vektorového modelu ukládání dat (tj. preprocessing a indexování) spolu s možností dotazování z GUI.

VSTUP

Dotaz – seznam termů spolu s váhami.

VÝSTUP

Seznam databázových dokumentů odpovídající dotazu v klesajícím pořadí podobnosti.

Popis řešení

Práce se skládá z následujících logických částí:

- Nahrání dat
- Preprocessing dat
  - Lematizace
  - Stemming
- Vytvoření Vektorového Modelu
  - Vytvoření term-by-document matice s prvky jakožto počet výskytů termu i v dokumentu j
  - Přidání vah k této matici dle schématu *tf-idf*
- Vytvoření LSI Modelu
  - Dekompozice term-by-document matice dle SVD
  - Vytvoření concept-by-document matice
- Vytvoření Dotazování
  - dotaz -> dokument
  - dokument do prostoru konceptů
  - zjištění kosinové podobnosti
- Vytvoření GUI pro dotazování
  - Vytvoření uživatelského rozhraní
  - Napojení na dotazování

Nahrání dat

Jako vzorová a testovací data jsme si vybrali zprávy z Reuters (dataset *Reuters-21578*). Zpráva obsahuje titulek a samotný obsah zprávy (ten bude reprezentovat obsah dokumentu). Zpráv je 21 578.

Preprocessing dat

Před samotnou implementací bylo třeba upravit obsah dokumentů do vhodné podoby. Všechna slova (termy) byly lematizovány a stemmatizovány.

Lematizace - odstranění nepotřebných termů (spojky, členy, ...)

Stematizace - upravení termů na kořeny slov

Tyto operace zpřesní a zrychlí následný proces implementace.

Vytvoření Vektorového modelu

Jelikož LSI je téměř nadstavba Vektorového modelu, bylo třeba vytvořit nejprve ten.

Vytvořila se term-by-document matice obsahující počet výskytů termu i v dokumentu j iterací přes všechny termy ve všech dokumentech.

K prvkům této matice je poté třeba přidat jejich váhy. Například některé termy mají malou váhu, jelikož se vyskytují téměř ve všech dokumentech. Na to jsme využili schéma **tf-idf**. Výsledkem jse matice **A**

Jelikož jsou tyto matice velmi velké a řídké, lze výhodně využít vhodných datových typů - invertovaný index, *řídká matice*, ...

Vytvoření LSI nadstavby

Pro zohlednění významu slov, synonym, apod. ve vyhledávání se vytvoří concept-by-document matice z původní matice. Tato matice bude výrazně menší, ale nebude již řídká. Tato matice se vytvoří operací $S * V^T$, kde matice S a V^T vzniknou z tzv. **SVD**:

Singular-Value-Decomposition (SVD):

pro SVD platí $A = U * S * V^T$

- A - původní matice term-by-document (z Vektorového modelu)
- U - matice obsahující ve sloupcích vlastní vektory matice $A * A^T$
- V - matice obsahující v řádcích vlastní vektory matice $A^T * A$
- S - matice obsahující na diagonále vlastní čísla matice A seřazené sestupně

Pro urychlení se při SVD používá omezení na k vlastních čísel/vektorů. Hrubě řečeno podobné termy (vyskytující se v podobných dokumentech) se "seskupí" do jednoho konceptu.

Číslo $1 < k < \text{'nejmenší dimenze matice A'}$. Čím vyšší je číslo k , tím je výsledek přesnější, zato pomalější. Při určité velikosti k je však nárůst přesnosti téměř zanedbatelný.

Číslo k jsme odhadli dle experimentů.

Dotazování

Samotná příprava dotazu je velmi podobná přípravě dokumentu, jelikož dotaz lze chápat jako dokument. Po zadání dotazu se nad množinou slov provede lematizace a stemming. Vytvoří se poté term-by-document matice o jednom dokumentu (sloupci). Poté se opět přidají váhy termů (s ohledem na všechny ostatní dokumenty - na matici A).

Dotaz se poté převede do prostoru konceptů dle vzorce $q_k = S^{(-1)} * U^T * q_t$, kde q_k je matice dotazu v prostoru konceptů a q_t matice dotazu v prostoru termů. Matice U a S jsou pak z dekompozice SVD.

Poté se již provede porovnání dotazu se všemi dokumenty (v prostoru konceptů) pomocí **kosínové podobnosti**. Dokumenty s nejvyšší hodnotou jsou pak nejpodobnější dotazu q . Ty poté seřadíme dle podobnosti a určíme **threshold** (minimální podobnost mezi dokumentem a dotazem). Výsledná seřazená n -tice poté jde jako výstup.

Implementace

Pro implementaci jsme zvolili jazyk *Python* pro jeho jednoduchost, podporu matematických knihoven a možnost vytváření GUI .

Pro matematické výpočty jsme používali moduly **numpy** a **scipy**, pro práci s daty a preprocessing dat moduly **pandas/nltk** a pro GUI jsme využili modul **tkinter**.

Matematické výpočty

Pro práci s maticemi jsme využili *numpy* a *scipy*. Zde se velmi hodila implementovaná knihovna řídké matice - **coo_matrix**. Využití řídkých matic výrazně urychluje běh programu. Modul *numpy* se využíval zejména pro husté matice.

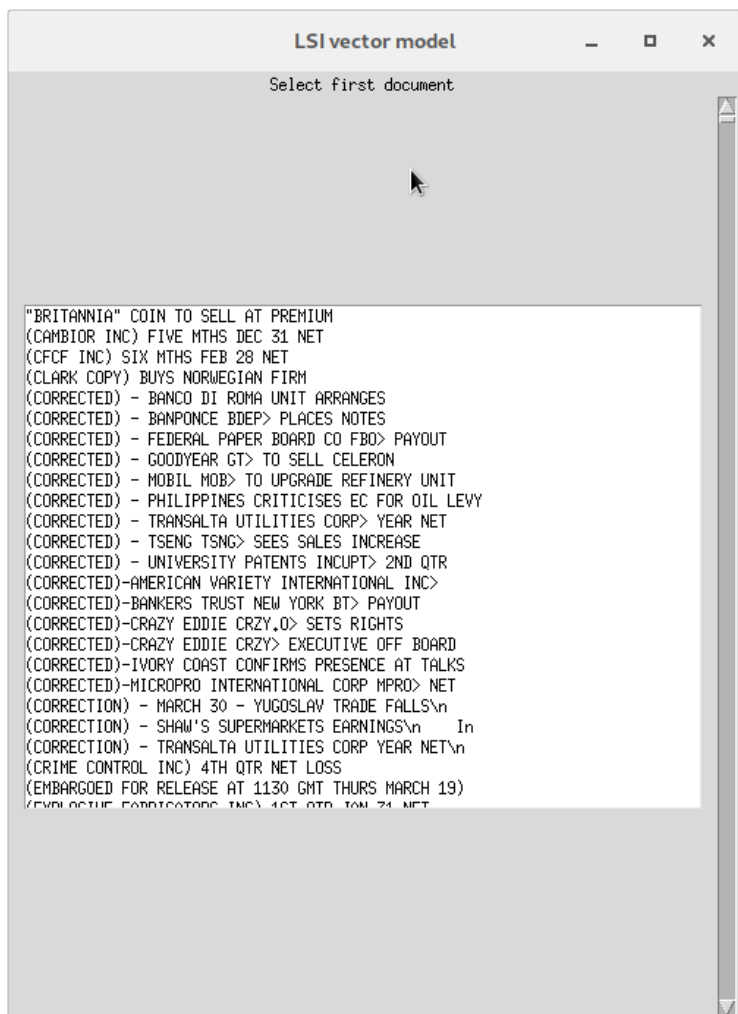
Struktura projektu

- **dataPreparation** package
  - obsahují funkce načítající data (*docLoader.py*) a preprocessing + připravení term-by-document matice frekvence výskytu (*processor.py*)
- **Isi** package
  - obsahuje funkce na přidání váh matici (*preparation.py*), vytváření konceptů + SVD (*conceptMatrix.py*) a implementaci dotazování (*querying*)
- **reuters21578**, **stopwords**, **cleanDosc** packages

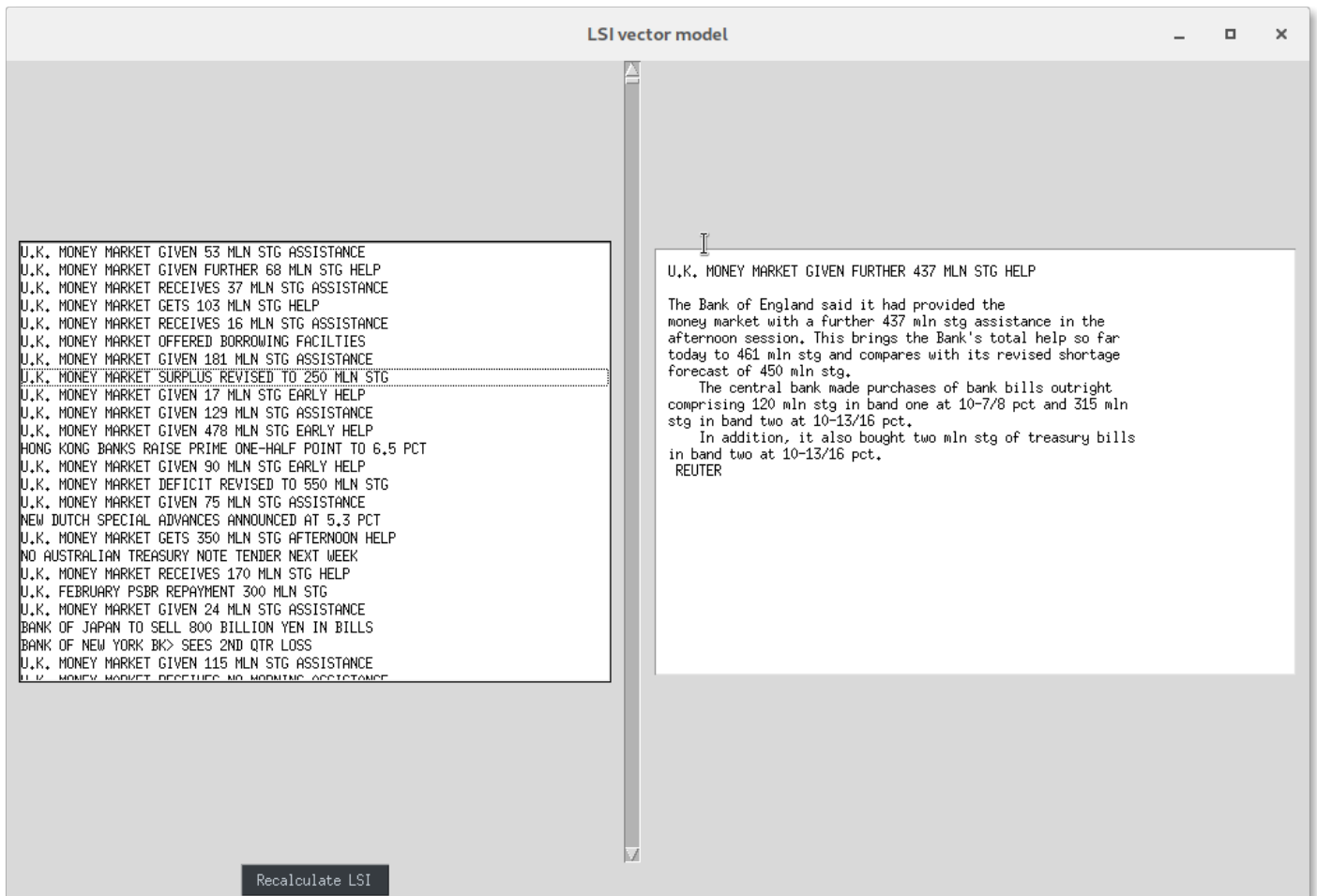
- obsahují samotná ryzí data + tzv. *stop slova* + zpracovaná data skrz preprocessing
- **data package**
  - obsahuje již vypočítané matice, aby se pokaždém zapnutí programu nemuselo indexovat, ...
- `mainGuiApp.py`
  - Zde je zpracované GUI a spouští celý program

Příklad výstupu

Po spuštění programu (příkaz `python mainGuiApp.py` v kořenovém adresáři) se otevře GUI. Levé okno zobrazuje na začátku všechny dostupné dokumenty, dle kterých se dá vyhledávat - obsah vybraného dokument tvoří dotaz.

Kliknutím na vybraný dokument se provede dotaz. V levém okně se zobrazí nejvíce podobné dokumenty, v pravém se zobrazí obsah vybraného dokumentu - dotaz.

Po vybrání dalšího dokumentu se provede předchozí krok.

Tlačítkem **Recalculate LSI** se provede celý proces nahrání dat, preprocessing, indexace a výpočet LSI. Tlačítkem **back** se program vrátí na výběr ze všech dokumentů.

Experimenty

Největším problémem při simulaci sekvenčního průchodu byl v algoritmu SVD, který již při 5000 dokumentech trval velmi dlouho a pro 7000 dokumentů (19549 termů) výpočet SVD trval 14 minut oproti výpočtu s $k=50$, kdy výpočet trval 1.1 vteřiny, ale přesnost výsledků nebyla zásadně lepší. Spíše naopak, jelikož kvůli velkému rozčlenění do mnoha konceptů jsme přišli o schopnost rozpoznávat synonyma. Rozdíl v době trvání samotného dotazu již nebyl tak razantní (pro $k=50$ 0.05 vteřiny a při sekvenčním průchodu 0.1 vteřiny), tedy přibližně dvojnásobná délka výpočtu dotazu. Pokud bychom ovšem použili $k=1$, nedostávali bychom pak vůbec relevantní výsledky, jelikož by všechny dokumenty byly vyhodnoceny jako podobné. Nejlepších výsledků jsme při experimentování dosahovali při nastavení $k=250$

Diskuze

Při práci na semestrálním projektu se nám rozcházely možnosti hardware. Na prvním počítači indexace a načtení všech dat proběhly relativně rychle, zatímco na druhém výpočet pokaždé zmrazil celý počítač. Při výpočtu celého modelu LSI je největší problémem využití RAM (pracujeme s velkými maticemi které se načítají do RAM). Na slabším počítači (i silnějším pokud byl systém vytížený) program při výpočtu pro všechny dokumenty padal. Dalším omezením je CPU. Kvůli tomu již program nepadal, ale výpočty jsou náročné a tudíž na méně výkonném hardwaru trvaly dlouho, či vůbec nedoběhly. Zajímavé by mohlo být pro velký počet dokumentů a tedy i termů v nich spouštět takové programy v cloudu, s teoreticky neomezenými prostředky.

Závěr

Práce pro nás byla přínosná. Z teoretického hlediska jsme si odnesli příklad použití lineární algebry a vlastních čísel v praxi. Při implementaci jsme prozkoumali různé možnosti jazyka Python. Celkově pak práce s LSI a její ladění lepšho vyhledávání byla zajímavá.